

R E G É L Ő.

PESTEN vasárnap szeptember 28^{kán} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és esőtörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. képek nélkül egy ezüstforinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

A' Themerkényi Csikós. (Néprege.)

A' kedves hazának boldog virága, melyet a' reá leenyésztett századok, de kivált a' lelkes Hunyady Mátyásnak országlása hintettek, akkor tipratott-el örökre. vagy legalább századokra nyuló időkre, midőn a' győztes Szolimannak hatalmas serege nem csak a' véghelyeket feldulta, hanem a' hazát ön-védelemre is kihivta. — Lajos a' gyenge korú de lelkes király a' jó hon nagyjainak körében lépett elejébe a' nagy bajnoknak, kinek dárdája hegyén nyert győzedelmei csillogtak. — Mohács, ah Mohács! gyász-sírja a' Magyaroknak! te láttad küzdeni a' Magyarokat; te fény-nyáját láttad, de láttad beborultát is; téreden nyerte e' nagy nemzet azon veszélyes csapást, mellynek vészei másfél századok alatt sanyargatták, és fogyasztották; — téreden dült enyésztebe Tomory, 's vele a' nemzet virága; 's te láttad a' kedves fejedelmet a' Cselébe dűlni, 's lelkét kiadni. — Mohács! gyász-név a' Magyaroknak! rólad omlott árként széjjel a' fej nélkül maradott hazába a' szerencse fijának győztes serege, melly feldulván a' városokat, javakat 's kincseket gyűjte magának, és még a' szerencsétlenek kincsait is gúny-szemmel nézve hódító kardját olly czéllal hordta széjjel a' siralmas hazában, hogy azt egészen járomigába vonhassa. — Szeged, a' népes és régi város, már meggyőzetett; vitézei tág mezején és palánkjai között nyerték végöket, 's a' megrettent derék honi gyermekek a' kegyetlen Mustafának pálezája alatt állottak. — Előre látták a' veszélyt, melly minden egyes szabad polgárra várakozék, sokan fájdalmokban, többen pedig szabaságukért vívott harezokban nyerek végöket.

Mustafa olly férjfiú volt, ki nagy urairánti hiveségét gyakrabbi alkalmakkal megbizonyítván a' porból osztályos, és több lófarkakkal bíró basasagra emeltetett. Szerencséje, munkássága, de vakmerősége is igen nagy levén, őt minden alkalmakkal újabb nagy tettek kivivésére segéltették. Így a' mohácsi nagy győzelem egyik fő eszközének ismertetvén-el Szoliman által, egy azon alkalommal fej nélkül maradt seregnek tétetett urává olly parancsolattal, hogy a' népes Szegedet környékével együtt nem csak békóba hajtassa, hanem mindenkor vigyázása által a' nagy ur hiveségében is megtartsa. — Illy czélból telepedvén meg a' meggyőzött városban, midőn ezt megsarczolta volna, a' vár-építéshez kezdetett, hogy így maradhatására még erősebb fészket készítsen. — Természete vad és durva volt, leginkább pedig a' szép nemnek kedvelője levén, 's bujálkodó indulattal az ártatlanság megszeplősítésére, és boldog nőknek elragadására irányozvan törekedéseit, az egész környék rettegett még csak neve hallására is. — És valóban sokan, kikre irányzását vetette, önkényt futottak a' halál torkába; mert inkább ohajtottak tisztán lépni örök nyugtokra, mint a' vad gerjedelműnek ölelése alá jutni. — Illyképpen több gyönyörűséges kinézései enyészvén-el, a' zabolátlan gerjedelmű Mustafa még inkább kegyetlenkedett a' környéken olly annyira, hogy már nevének meggondolása is megrázkodtatta még a' legbátrabb férjfiakat is.

Themerkény, Thelegdy Ábrinak szép java is mintegy négy óránysira Szegedtől, már török kézbe került, és ekképp csendben élt lakosai közé is eljutott a' kegyetlentől félelem. — Mindenki reszketett; egyedül György az uraságnak derék csikósa nem, mert mint bizonyos volt, hogy kedves Örséjének, kivel csak egy hold folyta alatt élt házassági öszvekötésben, szépsége, és kelleme hire a' durvának tudtára eljutand: ugy más részről erősen tudta, hogy annak hozzá viselt hivesége, és az erkölcs iránt vonzó tiszta szeretete megengedni soha se fogja, hogy adott esküje a' bujálkodó által megtörtetessék. — Nyugottan hagyta tehát mindenkor el kedves mindenét a' cserénynél, midőn bojtárainak, és gondja alá bizott lovainak megtekintésére kivágtatott almás fakóján.

Egy kellemes reggel éppen taligája előtt állott; a' felkelő nap veres felhőktől volt boritva; ő lovára szinte fel-

szökni akart, midőn Örzse szorongatott kebelével futott ölelésére, és kérte hogy a' cserényt ne hagyná-el; mivel a' mult éji álmaiból vont elő érzetei neki valamelly veszélyt jövendőnek. — Egy köny esett-ki a' szerelmes György szemeiből; vigasztalta hitését, 's megígérte, hogy legnagyobb figyelemmel leend a' cserényre, és a' legelső vész látására segedelmére futand. — Örzse ismerte férjének bátorságát, ismerte végtelen szeretetét; de más részről tudta azt is, hogy az e' környékben legerősebbnek tartatik. — Ezen okokon némiképpen nyugottabban mutatta magát, 's a' válasz csókját nyomván a' tomboló ménre felszökő férjére a' cserénybe tért, hogy a' házi foglalatosságokhoz láthasson, egyszer'smind pedig kedves Györgyének ebédet készíthessen. — György sebes vágatva hagyta-el őt, és sietett ménese után, melly már a' tágos pusztában legelt a' bojtárok vigyázata alatt. — De alig lépett fakója tizet, midőn vissza tekintett untalan, hogy a' ne talán érkezhető veszélyben nőjének oltalmára repülhessen.

Örzse egy volt valóban azon asszonyok közül, kikegyedül az erénynek, és férjöknek élve ezen két derék oltalom alatt hiszik elérni a' boldogságot. — Szép volt ő — a' csinos fekete hajak, a' fejez 's rózsá pirossal vegyített arcz, vérpiros ajak, lángoló fekete szemek, és a' rendes test-állás sokakban irigységet élesztettek a' boldogított férj iránt. — Illy irigye volt Györgynek a' boszús János, ki morva országból e' megyébe költözött, 's a' szép Örszét Zeeren, hol ő Pousa Sándor földesuraságnál szolgálatban állott, megismervén, minden módokat oda fordított, hogy azt menyasszonyává tehesse. De Örszének szive Györgyével hangzott öszve, 's János kosarat kapott. — A' boszús morvafi tehát most minden gondjait oda fordítá, hogy a' két boldognak mennyét feldulja. — Illy czélból elszökvén urától Szegedre szaladt, hogy ott Mahomed vallását felvevén, egyszer'smind a' környék ostorát Örszének szépségére figyelmessé tegye.

Jánosnak gonoszul koholt terve nem lett sikertelen. Hitét kitagadván, két nappal ezután Mustafával és 24 Jancsárral lóra ült, hogy őket Themerkényre vezesse. Éppen midőn György ménesét vizsgálá, ért a' cserényhez Mustafa. — Örült már ama gonosz előre boszújának; ugy emez is örvendett, hogy egy uj áldozatot fog nyerni gyö-

nyörúsége. — A' lovak dobogására kilépett Örzse; de Törököket és azok közt megvetett szerelmesét látván visszarogyott, 's alig birt elegendő erővel maga után az ajtót bezárni. — Segedelmért sikoltva egy kést vett kezébe, hogy azzal az első reá rohanónak szívét által verje. — Letérdelt, és imádságát a' mindenek urához emelte kérvén, hogy vagy engedjen neki szabadulást, vagy pedig vegye el életét.

Mustafa első volt, ki tájékozó ménjéről leszökvé az ajtónál termett; próbálta azt felnyitni, de zárva találá. „Nyisd-meg szép Örzse — szól hizelgő hangon — a' török sereg egyik vezére ohajt hozzád, hogy téged szívére ölelve boldoggá tehessen.“

„Boldog vagyok én uram — felel a' rémült nő reszkető hangon — engem Györgyöm szerelme azzá tett; — kérlek távozz e' helyről, ne törd-le boldogságunk virágát, engedd azt gyümölcsöket érlelni! mert hidd hogy engem életben soha se fogsz birni, és soha azon szívtől, mellynek hitemet adtam, elkülönözni.“

„Nem-e?“ kiálta dühödten Mustafa, 's az ajtót betöré. Éppen tulajdon szívének irányzá Örzse a' nagy kést, midőn a' berohanó őt megkapván a' gyilkoló eszközt kicsikarta, 's melljére szorítá a' remegőt. „E' szíven fogsz élni örökön — mondá habzó ajkkal a' durva — innen nincs erő, melly leszakítson.“ — E' szavaknál elhagyá eszmélete a' hiv hőlyget, 's ájultan rogyott a' bujának karjai közé. — Rémülve lép ez vissza, midőn hidegülő ajkára nyomta láng-csókját, 's hideg vízzel öntöztetvén azt, ölébe ragadva ménjére ugrott, hogy minél előbb Szegedre vigye ragadományát, hol a' segedelem által vissza adva életét, éledt vágyainak betöltését nyerhesse.

Már távulra haladt ragadományával Mustafa, midőn a' veszélyt észrevett férj bojtárait össze-szóllitván annak utána eredett. — „Megállj pogány — kiált, midőn a' zeeri tő körül már már el-érte a' rablókat — megállj a' boszúló férj vissza kívánja kedves Örzséjét.“ — Fokosa süvöltött erős markában; János a' hit-cserélt Török lépett elejébe, és handzsárjával éltét akarta venni; de hitszegése 's boszútelehelése egy fokos-csapás által nyert halálában vette jutalmát. — Ekkorszikrákat szórt szeme a' kétségbe-esettnek. Örzset is felébreszté az ismeretes hang, 's minden erővel

segedelmet kiálta. — „Vagy szabadságot, vagy halált!“ kiált rémitő hangon György, midőn magát a' jancsár csoporton által vágva a' megforduló Mustafához jutott. — „Halált fogsz nyerni vakmerő!“ ordit ez, midőn pisztolyát ellenesére kisüté; de a' lövés csak Györgynek bal karját érte. Csupogott a' vér a' megnyilt erekből, de annál dühösebben csapott a' dühös férj boldogságának elrablójára. — Nem találta nagy akadályra; mert a' Jancsárok bojtárával küzdtenek. — Mustafa kardot ránt, 's merész vágással csapja vissza a' fokos-sujtásokat. Tüzes volt a' viadal; de végre az igazság győzött és Mustafa halva esett-le ménéje alá, magával rántván a' szép Örzsét is, ki egy kőre ütvén erősesésében fejét azon pillanatban szünt-meg élni is.

A' győzedelmes György vérző kebelével szökik-le lováról, 's még most is merően tartott hitését kicsikarja ellenese karjából, szívére öleli, fájdalmas panaszaik között csókolja, és halált kér Istenétől. — E' perczben érkeztek elő a' zeeri apátság lakában tanyázó Jancsárok a' fegyverlármára; reá rohannak Györgyre, ki védelmezőleg balján tartja elhalt hitését. Már két Jancsárt földre terített, midőn egy halálos csapás fejét éri, 's lélektelen esik a' földre a' boldogabb sorsra érdemes! — Hivése, és elszántsága nem csak hitését menté-meg a' buja karok között reá várt szomorú jövődőtől, hanem a' környéket is feloldozta egy rettenetes szörnyetegnek vas pálczája és vétkes önkénye alól.

Miskolczy István.

ORSZÁGISMERTETÉS.

R a d n a. *(Végzet.)*

Enyhebben léptem a' falak közül a' szép természetbe, 's a' csendes alkony fristítő lágy lengése a' szerzetesek kolostorához kapcsolt kertbe vitt, hola' hegyről le álmélkodva vizsgáltam a' vidék bájait. Az alattunk fekvő helység sűrű szilvái lombjaiknak fris zöldje alá rejtegeték a' kis házakat; távolabb tekintvén a' határ-vonal, a' tekergős Maros tünt-fel, melly Arad vármegyét a' zsiros Bánságtól választja, 's tul-partján Lippa büszke házai őrt állva, elő-postáji ama szorgalom és szabadsága által áldottabb hon-résznek. Hosszan nyulik ez a' Maros partján, 's türelmesen zárja a' többféle nemzeteket keblébe, mellyek mesteresség, és kereskedés által juhászodva kényelmesben tengőd-

nek, 's a' jó birás szellemét izelve gyarapodásukra mindinkább fáradozás mellett törekszenek. — Alantabb láthatni, mint olvad domb 's völgy öszve, szorgalmas kezek által egyiránt mivelve, 's imitt amott, mint tűnik egy egy helység tornya elő. Ezen hely színéről tekintett alá hajdan Jó z s e f császár, ama nagy ember, kinek nagy és szép lelke megilletődve szemlélte az előtte fekvő kies tájt. Egy hatványtörő kő-oszlop emlékül diszesíté még néhány év előtt ezen helyet; de fájdalom! most feldulva zsámbolyul szolgálnak a' kert több részeiben szerte szórt darabjai. Hasztalan nyomozza betűjít a' kíváncsi szem; örök enyészet létörlötte azokat. Szomorú andalgásom közt Berzsenyinknek e' szavai lebegtek előttem:

De jaj csak így jár minden az ég alatt!
 Forgó viszontság járma alatt nyögünk,
 Tündér szerencsénk kénye hány, vet,
 Játzva emel, 's mosolyogva ver-le.

'S midőn kielégithetlen szemeim elől az est-homály fátyola e' tündér-vidék bájait lassan lassan rejtezné, a' megkonduult harang mély hatású hangja vissza-intett, 's töredezett szívvél vevék bucsút, eltörülhetlen emléket keblemben hordozandván éltem fogytaig.

J E L E S M O N D A S.

B o l d o g

Kit édes álmok lengenek körül;
 Kinek a' mult örömmek képei
 Ujult színekben megjelennek, és
 Kit álmai szebb honba visznek át.

B. E ö t v ö s.

Emberi élet.

A' születés hajnal, nap az élet, az estve halálunk.
 Öszveleg ez mi egyéb? — Egy napi 's estvei út.

V i t k o v i c s; közli S. K.

G n o m á k. Könnyebb más kárán tanulni: még is többnyire magunkén tanulunk.

Sok porfelleg kavarodik életünk útjain, melyet ha nyelni nem akarunk, helepnek, 's úgy ránk tapadnak néha, hogy egy záporosó se képes lemosni szennyünket.

M a t i c s I m r e.

A p h o r i s m á k V á c z r ó l. Ha a' színlés halálos nyavalya lenne, többen hamvadnának-el benne, mint az epe-mirigy kórságában.

Az ál-barát nem egyéb darást rejtő rózsánál, melynek, midőn keblünkhez tüzzük, érezzük égető fullankját.

B a.

K Ö L T É S Z E T.

U. M. emlék-könyvébe.

Létünk kevés örömeit
 Vidám szívvél keressük,
 Mig a' rózsa illatozik,
 Tövisait ne szedjük;
 A' jelennek tiszta egén
 Déli napfény lebegjen;
 Száraz fán is zöld ág virul,
 Repkény a' kopár hegyen,
 Homoklepte határoknak
 Sivatagin himbók nyilnak:
 Életét az utálja,
 Ki javát nem használja.

Ha a' világ megtagadja
 Képzelt boldogságotat,
 Épits gunyja daczára is
 Ezer fellegrákokat;
 Rabolj-el a' báj-természet
 Kebléből egy ideált,
 'S vidd magaddal ismeretlen
 Remény-világodba ált'.
 A' gyenge szív csak álmodni
 Akar, vagy megszűn dobogni;
 Mert a' mi itt jó és szép,
 Csak egy édes álmokép.
 Frankenburg Adolf.

K Ü L Ö N F É L E.

Öregek becsültetése. A' Chinaiak minden öreg iránt nagy becsülettel, és tisztelettel viseltetnek, 's a' kormány azon keveseket, kik szerencsések az ő embertársaikat felül élni, czimekkel, és érdemekkel díszesíti. Mindenik, ki 100 esztendő elér, a' kormánytól 45 piastert kap, melyből neki egy érdem-oszlopot emelnek, 's erre a' császár maga készíti a' felírást. Ki 110 esztendő elér, 90 piastert kap, ki 120-at 135 piastert, és így tovább.

Részegítő italok. Minden népnek megvan a' maga tulajdon részegítő itala. A' Törökök mákonyt (opium) és kávét isznak, melly közé a' gazdagok ambrát, pézsmát, szegfűdiót, fahéjat 's a' t. kevernek. — Sibiriában bragá-val, valamelly roszból készült ser nemével, részegítik-le magokat. — A' Tatárok kumiss, az az megsavanyított lótejéből készült itallal élnek e' végre. — A' Chinaiak mákony és risből készült úgy nevezett l a k i italt isznak. — Az Indiaiak különféle pálma fákból, czukor-nádból r a k -ot, és r h u m -ot készítenek; a' t a b a x i s t bambusfa béléből készítik. — A' Brasiliaiak és Caraibok c a s s a v a és m a n i k -kal élnek. — Az Ismaeliták kenderből készítenek efféle italt 's a' t.

Kozák szokás. Campenhausen orosz major, ki a' zaporogi Kozákok közt több ideig élt, 's azoknak szokásaikat, erkölceiket igen ismerte, beszéli: hogy mi előtt az orosz kormány alá jutottak, csak két fő büntető törvényök volt. A' gonosztevő vagy tüstént a' legelső legjobb fára akasztatott, vagy valamelly karóhoz köttetvén melléje palaczk égett bor, és egy bunkó tétetett. Mind-egyik mellette elmenő egy kortyot ivott, 's azután a' bunkóval kettőt hármát jót huzott a' gonosztevőn, 's ez addig tartott, míg őt agyon ütötték. Ha valaki lopott, mi igen ritkán történt-meg, annak fül-lepenyébe lószórból font hosszú zsinórt fűztek, mellyet

egy Kozák, míg egyik kezével a' tolvajt szüntelen korbácsolta, a' másikkal addig rángatott, míg mind a' két fül-lepeny keresztül nem hasadott.

Thea. Semmiféle kereskedési cikkely sincs a' világon árára nézve annyi változásoknak alá-vetve, mint a' thea. Először a' chinai földbirtokosnak, másodsor azon theakereskedőnek, ki azt elkészíti, hoz nyereséget. Azután, míg Cantonig elér, ára ötszer, hatszor felemeltetik, 's mi után a' Hong kereskedő nagy hasznót huzott belőle, még utójjára a' helybeli kormány tisztviselőjítől is felemeltetik. Innét iszonyú pénzbe kerül ismét, míg angoly országba átszállítják, 's mi után a' keletindiai társaság nyereségét rajta megvette, a' királyi kincstár részére lefoglaltatik, melly 100 procent adóval terheli. Végre a' kupeczek (Mäckler), a' nagy és kis-kereskedők jönnek, kik mindnyájan megtalálják nyereségüket eladásában.

Tempi passati. Azon számíthatlan költségek pótlására, mellyeket porosz országnak pompa- 's fény-üző első királya tett, még a' czipók, harisnyák és allonge-vendéghajak is adó alá vettettek. Ezen eset az utóbbinak árát, minthogy Parisból kellett hoztatni, igen felemelte, úgy hogy 150—200 német tallérba is került egyegy vendéghaj. Ezeknek eladását bizonyos Francia bérletteki, kinek szolgáji felhatalmazva voltak, hogy még az utszán is megnézhessék, ha valljon e' vagy másik urnak vendéghaja meg volt-e vám-bélyegezve, — A' királyné temetésére egy egész fertály esztendei készület fordittatott, 's a' fő marschall felszámolásai szerint két tonna arany telt-el reá. — Az udvari konyha személyzete, az udvari konyha- és étel-mesteren kívül 5 fő szakács, 8 mesterszakács, két lovag-szakács, három pecsenye-mester, három pástétomsütő, két sütőmester, hét fazék-szolga, 22 kukta, és 37 egyéb férfi- és asszony-cselédből állott.

Tagrejtvény.

(Három tag.)

Ő az egész, ki nekem nem rég megszegte szerelmét,
Elseje hármát hogy benne ölelni hívém.
A' temető feje benn keblében rejtve — nem én, 's ő —;
Végseje zöld növény, 's testre ruhákat adand.
Miskoltzy István.

Előbbi rejtvény: Borsód.

*Kérelem. A' budapesti fertály-éves t. előfizetők ne terheltesse-
nek még e' hónap lefolyta előtt további rendeléseiket e' folyóirat meg-
tartása iránt megtenni.*

Szerkesztő Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utza 612.